

MARSZ NA WYBORY! MATERIAŁY POMOCNICZE

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Art. 62.1. Obywatel ma prawo do udziału w referendum oraz prawo do wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.

W KONSTYTUCJI O WYBORACH

Przeczytaj uważnie artykuły 69, 99, 100 i 127 Konstytucji RP i odpowiedz na następujące pytania:

1. Kto może brać udział w wyborach prezydenckich, parlamentarnych oraz samorządowych?
2. Kto może zostać wybrany do Sejmu, Senatu oraz na urząd Prezydenta RP?
3. Czy osoba, która w dniu głosowania kończy 18 lat, może brać udział w referendum?
Kto zgłasza kandydatów na posłów, senatorów i prezydenta?

PRAWO WYBORCZE

Rozróżnia się dwa rodzaje prawa wyborczego:

- czynne – prawo wybierania prezydenta, posłów, senatorów itp.; przysługuje ono wszystkim obywatelom polskim, którzy ukończyli 18 lat;
- bierne – prawo do kandydowania w wyborach i bycia wybranym na prezydenta, posła itp.; w Polsce można zostać posłem, mając 21 lat, senatorem – 30, a prezydentem – 35.

MINIPORADNIK WYBORCY

Co każdy wyborca wiedzieć powinien? Oczywiście, przede wszystkim, na kogo zamierza zagłosować... Jest jednak trochę rzeczy, które powinien wiedzieć o samych wyborach. Przepisy prawne określające, w jaki sposób przeprowadza się głosowanie i oblicza wyniki, noszą nazwę **kodeksu** i są ustawą uchwalaną przez Sejm. W celu przeprowadzenia wyborów

parlamentarnych cały kraj zostaje podzielony na **okręgi wyborcze**, które z kolei dzielą się na **obwody głosowania**. W każdym obwodzie urzęduje obwodowa **komisja wyborcza**, która czuwa, by wszystko przebiegło zgodnie z prawem. Pierwszym zadaniem komisji jest przygotowanie **listy wyborców**, czyli osób uprawnionych do głosowania w danym obwodzie. Jeszcze przed wyborami każdy obywatel może się przekonać, czy jego nazwisko zostało umieszczone na liście, i skorygować ewentualne błędy. Jeśli chce głosować w innym obwodzie (np. gdy studiuje w innym mieście), musi otrzymać specjalne zaświadczenie, które mu to umożliwi.

W dniu głosowania wyborca po okazaniu dowodu tożsamości otrzymuje **kartę** (karty), na której są wypisane nazwiska osób kandydujących w wyborach. Karta jest **anonimowa** – tak aby nikt nie mógł sprawdzić, na kogo dany obywatel oddał swój głos. Na karcie umieszcza się także informacje, w jaki sposób mamy wskazać nazwisko osoby, którą zdecydowaliśmy się poprzeć (najczęściej robimy to, stawiając krzyżyk przy nazwisku danego kandydata).

Wybory odbywają się w **głosowaniu tajnym**, dlatego komisja powinna zapewnić miejsce (np. kabinę zasłoniętą kotarą), w którym możemy wypełnić kartę do głosowania, tak by nikt inny nie widział, jak zagłosowaliśmy. Wypełnioną kartę wrzucamy do zapieczętowanej **urny wyborczej**. Urnę tę komisja otwiera dopiero po zamknięciu **lokalu wyborczego** i przystępuje do liczenia głosów. Wyniki w danym obwodzie zostają wywieszane w lokalu wyborczym, tak aby wszyscy mogli się z nimi zapoznać, i przekazane **okręgowej komisji wyborczej**, która ustala wyniki głosowania w całym okręgu. Wyniki ogólnokrajowe ogłasza **Państwowa Komisja Wyborcza**.

Jeśli uważamy, że w czasie wyborów doszło do jakichś nieprawidłowości (np. widzieliśmy kogoś, kto wrzucał cały plik kart do urny), możemy złożyć do Sądu Najwyższego **protest wyborczy**. Jeśli sąd uzna, że wskazane w protestach nieprawidłowości mogły wypaczyć wynik wyborów, może nawet unieważnić całe wybory – wtedy muszą one zostać przeprowadzone powtórnie.

IŚĆ CZY NIE IŚĆ NA WYBORY?

W wyborach w Polsce zwykle bierze udział 40-60 proc. uprawnionych do głosowania. Ludzie, którzy nie chodzą na wybory, twierdzą, że polityka ich nie interesuje, że wszyscy kandydaci są nieodpowiedni albo że głos wyborcy i tak się nie liczy. Niektórym po prostu nie chce się

wyjść z domu. Wy też już za kilka lat staniecie przed tym dylematem – głosować czy nie. Czy gdy skończycie już 18 lat, weźmiecie udział w wyborach? Dlaczego?

ZANIM WYBIERZESZ

Aby świadomie podejmować decyzje wyborcze, trzeba umieć zbierać oraz analizować informacje o kandydatach, partiach politycznych i o tym, co proponują. Przyjrzyjcie się przykładowym plakatom ugrupowań (A, B, C), które weszły do Sejmu w 2015 r.

1. Porównajcie hasła i oceńcie ich nośność. Czy są ciekawe, zrozumiałe i przekonujące (chwytliwe)? Na ile obietnice zawarte w hasłach z plakatów są możliwe do zrealizowania?
2. Oceńcie siłę wyrazu użytych środków plastycznych. Który element plakatu jest najbardziej widoczny? Czy najważniej właściwie wyeksponowane? Jaki typ zdjęcia wykorzystano (portret kandydata, zbiorowe zdjęcie liderów ugrupowania, tłum wyborców, symbol wiążący się z programem partii)?
3. Który z plakatów najbardziej wam się podoba i dlaczego? Do jakich grup wyborców są skierowane poszczególne plakaty?

A.

B.

C.

JAK GŁOSOWAĆ?

Poznaj różnych kandydatów, zorientuj się, kim są, co do tej pory robili, kto ich popiera, z jakimi ugrupowaniami są związani i z jakiej listy startują.

- Zastanów się, jakie warunki powinien spełniać kandydat na dane stanowisko (skuteczność?, doświadczenie?, wykształcenie?, uczciwość?), i szukaj takich osób, które najbardziej odpowiadają tym wymogom.
- Przeczytaj hasła, obejrzyj ulotki (najlepiej także programy wyborcze) i sprawdź, co ci się w nich podoba, a co budzi twoje wątpliwości. Bądź czujny/czujna, zwłaszcza jeśli kandydaci składają wielkie obietnice...
- Rozmawiaj na temat wyborów, kandydatów i programów ze znajomymi, rodzicami, przyjaciółmi. Poznasz ich opinie, dowiesz się nowych rzeczy o kandydatach i sam/sama lepiej zrozumiesz swoje stanowisko.
- Pamiętaj o internecie – zwykle przed wyborami tworzy się strony, z których można dowiedzieć się więcej o kandydatach, partiach i ich programach (np. „Latarnik Wyborczy”, strona Stowarzyszenia 61).
- Nawet jeśli żaden z kandydatów nie wydaje ci się idealny, idź na wybory. Jeśli nie głosujesz, to i tak wpływasz na wynik wyborów, gdyż zwiększasz szanse kandydatów, których sam/sama nigdy byś nie poparł/poparła.

NIE BĄDŹ DURNY – IDŹ DO URNY!

Czy pamiętacie plakat wyborczy z takim hasłem zamieszczony w pierwszym rozdziale podręcznika? Hasło to wymyślili sami uczniowie. Namawiamy was, byście poszli w ich ślady. Ułóżcie kilka haseł zachęcających obywateli do udziału w wyborach. Postarajcie się, aby odnosiły się do argumentów używanych najczęściej przez tych, którzy nie biorą udziału w głosowaniu:

- mój głos i tak nic nie zmienia,
- wszyscy kandydaci są tacy sami: dużo obiecują i niczego nie dotrzymują,
- polityka mnie nie interesuje.

Chętni mogą zaprojektować plakaty.

ĆWICZENIA DODATKOWE

LICZY SIĘ KAŻDY GŁOS

W odróżnieniu od państw totalitarnych w państwie demokratycznym nie ma przymusu zajmowania się polityką. I rzeczywiście wiele osób korzysta z owej wolności od polityki, uważając, że śledzenie politycznych debat, analizowanie programów wyborczych i udział w głosowaniu są zwykłą stratą czasu, który można przecież spędzić w bardziej przyjemny sposób. Nie wierzą też, że mogą mieć wpływ na sprawy swego kraju. Cóż znaczy jeden głos? – pytają często. W demokracji nie ma jednak rzeczy ważniejszej od głosu obywatela. Jest to przecież system, w którym władzę sprawują wszyscy obywatele. Oczywiście nikt z nas nie rządzi samodzielnie – o tym, jaka decyzja będzie podjęta, rozstrzyga wola większości. Na „większość” składają się jednak właśnie pojedyncze głosy.

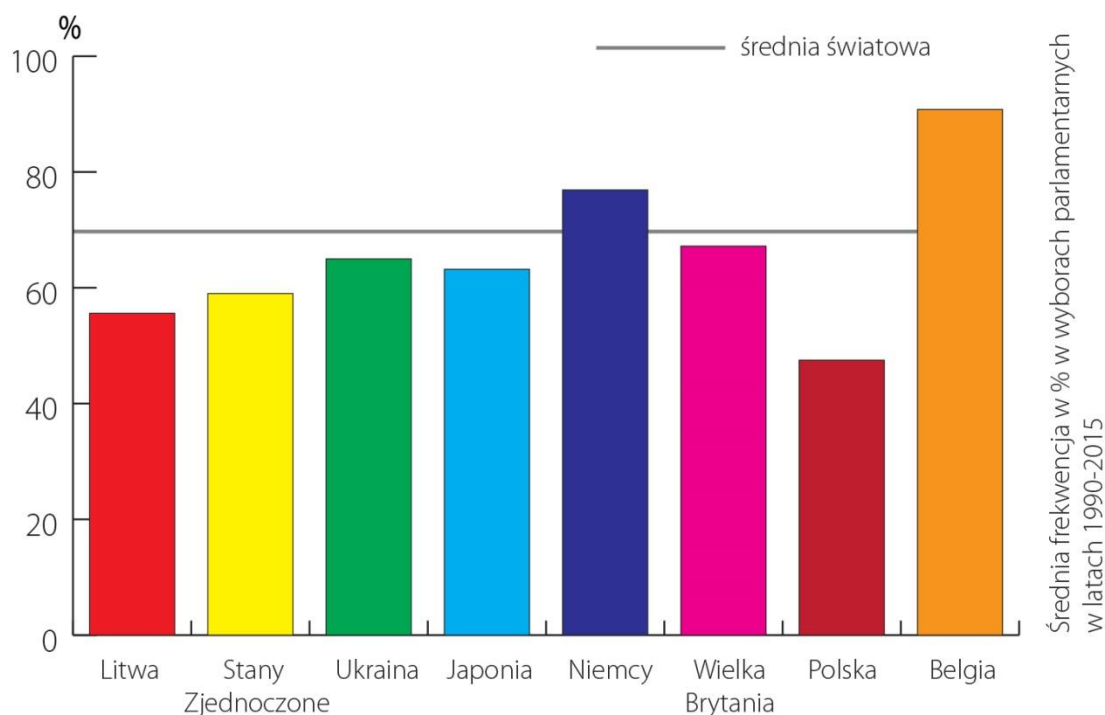
Jeśli nie bierzemy udziału w wyborach, zwiększamy szansę na to, że sprawy potoczą się inaczej, niż byśmy chcieli. Czasem zresztą pojedynczy głos może naprawdę mieć znaczenie rozstrzygające: w 1989 roku generał Jaruzelski został wybrany przez Zgromadzenie Narodowe na prezydenta przewagą jednego głosu. W wyborach prezydenckich w 1995 roku Aleksander Kwaśniewski uzyskał zaledwie o trzy procent głosów więcej niż jego kontrkandydat Lech Wałęsa.

Oczywiście poparcie, jakiego udzielamy jakiejś sprawie lub osobie, oddając na nią swój głos, nie gwarantuje zwycięstwa. Ale nawet gdy wygra przeciwnik, będzie musiał się z nami liczyć i znaleźć rozwiązanie kompromisowe, które przynajmniej po części zaspokoi nasze oczekiwania. Zwycięzcy nie muszą liczyć się tylko z tymi, którzy nie głosują, bo nie stanowią oni realnej siły politycznej. Demokracja to władza ludu, ale z pewnością nie tych, którzy zostają w domu.

NIE GŁOSUJESZ – PŁACISZ

W niektórych krajach udział w wyborach jest obowiązkowy. Osoby uprawnione do głosowania, które nie wezmą w nim udziału, muszą zapłacić karę. Nie jest ona zwykle zbyt wysoka, ale skutecznie wpływa to na podniesienie frekwencji wyborczej. Tak dzieje się np. w Belgii. Pracując w parach, sformułujcie argumenty na rzecz wprowadzenia w Polsce kar za

niegłosowanie oraz przeciwko takiemu pomysłowi. Sprawdźcie teraz, ilu jest wśród was zwolenników jednego, a ilu drugiego rozwiązania. Spośród obu grup wylosujcie (lub wybierzcie) po cztery osoby, które wezmą udział w klasowej debacie na ten temat. Obydwa zespoły mają kilka minut, aby się przygotować, w tym czasie reszta klasy wymyśla pytania, które chciałyby zadać dyskutantom. W czasie debaty przedstawiciele obu zespołów zabierają głos na przemian, a każde wystąpienie nie może być dłuższe niż dwie minuty. Po wszystkich wypowiedziach jest czas na głosy i pytania z sali, na które oba zespoły powinny krótko odpowiedzieć. Debatę prowadzi nauczyciel lub wskazany przez niego uczeń. Na koniec publiczność w głosowaniu rozstrzyga, który zespół bardziej przekonująco prezentował swoje stanowisko.

Oto wykres przedstawiający frekwencję wyborczą w kilku krajach. Gdzie jest ona najwyższa, a gdzie najniższa? W Polsce frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 roku wynosiła 50,92% (dla porównania w 2011 r. – 48,92%), zaś w wyborach prezydenckich w 2015 roku była, jak zazwyczaj wyższa: 55,34%. Natomiast frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. wyniosła 48,83%. Z kolei jeśli dziwi was, dlaczego aż tylu Belgów chodzi na wybory, śpieszymy z wyjaśnieniem: w tym kraju udział w wyborach jest obowiązkiem ustawowym i ci, którzy się od jego wypełnienia uchylają, płacą karę grzywny.

JAKIE TO GŁOSOWANIE?

Czy wiesz, z jakiej okazji zostały wydane te trzy znaczki? Podajcie wydarzenie i datę, które się z nimi wiążą. Poszukajcie informacji w internecie.

